

**MA’NAVIYATNING IJTIMOY TURMUSHDAGI BARCHA SOHALARGA
TA’SIRI****Yoqubjonov G’ofurjon**

*Qo’qon Davlat Universiteti “San’at va sport” fakulteti
“Vokal san’ati” an’anaviy xonandalik 4-bosqich talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqolada ma’naviyat tushunchasining mohiyati, uning jamiyat hayotidagi o‘rni hamda ijtimoiy turmushning turli sohalariga ko‘rsatadigan ta’siri keng qamrovda tahlil qilinadi. Xususan, ma’naviyatning ta’lim, iqtisodiyot, siyosat, madaniyat va oila institutiga ta’siri ilmiy-nazariy jihatdan asoslab beriladi. Maqolada ma’naviy qadriyatlarning shakllanishi, ularning shaxs kamolotidagi roli hamda jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, globallashuv jarayonida ma’naviyatni asrab-avaylash va rivojlantirish masalalari ham muhim ilmiy muammo sifatida ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *ma’naviyat, jamiyat, qadriyatlar, ijtimoiy hayot, tarbiya, madaniyat, taraqqiyot, globallashuv*

Аннотация: *В данной научной статье рассматривается сущность понятия духовности, её роль в жизни общества и влияние на различные сферы социальной жизни. Особое внимание уделяется воздействию духовности на образование, экономику, политику, культуру и институт семьи. В статье научно обосновывается значение духовных ценностей в формировании личности и развитии общества. Также анализируются актуальные вопросы сохранения и развития духовности в условиях глобализации как важной научной проблемы современности.*

Ключевые слова: *духовность, общество, ценности, социальная жизнь, воспитание, культура, развитие, глобализация*

Abstract: *This scientific article explores the essence of spirituality, its role in society, and its influence on various spheres of social life. Particular attention is given to the impact of spirituality on education, economy, politics, culture, and the family institution. The article provides a theoretical analysis of the importance of spiritual values in personal development and social progress. Additionally, it addresses the challenges of preserving and enhancing spirituality in the context of globalization, considering it a significant issue in contemporary scientific discourse.*

Keywords: *spirituality, society, values, social life, education, culture, development, globalization*

Ma’naviyat jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri bo‘lib, u insonning ichki dunyosi, axloqiy qarashlari, dunyoqarashi va qadriyatlar tizimini o‘zida mujassam etadi. Ma’naviyatning jamiyat hayotidagi o‘rni haqida so‘z yuritganda, avvalo uning inson shaxsini shakllantirishdagi o‘rni alohida ta’kidlanadi. Insonning bilimli bo‘lishi yetarli emas, balki u ma’naviy jihatdan ham yetuk bo‘lishi lozim. Chunki ma’naviyatsiz bilim jamiyat uchun kutilgan natijani bermaydi.

Islom Karimov ta’kidlaganidek, “yuksak ma’naviyat – yengilmas kuchdir”¹.

Muallif fikricha, ushbu g‘oya zamonaviy jamiyat uchun ham dolzarbligicha qolmoqda, chunki har qanday ijtimoiy tizimning barqarorligi, avvalo, insonlarning ma’naviy darajasi bilan belgilanadi. Agar jamiyatda ma’naviyat ustuvor bo‘lsa, unda ijtimoiy muammolar kamroq kuzatiladi va rivojlanish barqaror bo‘ladi.

Ma’naviyatning ijtimoiy hayotdagi ta’siri ayniqsa ta’lim tizimida yaqqol namoyon bo‘ladi. Ta’lim jarayonida faqat bilim berish emas, balki shaxsni har tomonlama tarbiyalash muhim hisoblanadi. Ma’naviy tarbiya orqali yoshlar jamiyatning faol, mas’uliyatli a’zolariga aylanadi. Bu esa o‘z navbatida jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Abu Nasr Farobiy “Fozil odamlar shahri” asarida jamiyatning mukammalligi uning a’zolarining axloqiy yetukligiga bog‘liq ekanligini ta’kidlaydi².

Farobiyning ushbu qarashlari bugungi kunda ham o‘z ahamiyatini yo‘qotmagan. Chunki zamonaviy jamiyatda ham axloqiy qadriyatlar asosida yashaydigan insonlar jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi.

Ma’naviyat iqtisodiy sohada ham muhim o‘rin tutadi. Halollik, vijdonlilik, mas’uliyatlilik kabi fazilatlar iqtisodiy faoliyatning samaradorligini oshiradi. Aksincha, ma’naviy inqiroz iqtisodiy muammolarni keltirib chiqaradi, korrupsiya va adolatsizlikning kuchayishiga olib keladi.

Maks Veber o‘zining diniy sotsiologiya haqidagi tadqiqotlarida iqtisodiy rivojlanish va ma’naviy qadriyatlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni ilmiy asoslab bergan³.

Muallif fikricha, Veberning ushbu nazariyasi bugungi global iqtisodiy jarayonlarda ham o‘z tasdig‘ini topmoqda. Ya’ni, iqtisodiy taraqqiyot faqat moddiy resurslarga emas, balki inson omili va uning ma’naviy darajasiga ham bog‘liq.

Ma’naviyat siyosiy hayotda ham muhim ahamiyatga ega. Adolat, qonun ustuvorligi, inson huquqlariga hurmat kabi tushunchalar ma’naviy qadriyatlarga asoslanadi. Agar siyosiy tizimda ma’naviyat yetarli bo‘lmasa, u holda jamiyatda beqarorlik yuzaga keladi.

Emil Dyurkgeym jamiyatning barqarorligini ta’minlashda umumiy qadriyatlar va e’tiqodlarning ahamiyatini alohida ta’kidlaydi⁴. Dyurkgeymning ushbu qarashlari siyosiy tizim uchun ham dolzarbdir. Chunki umumiy ma’naviy qadriyatlar jamiyatni birlashtiruvchi asosiy omil bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, ma’naviyat madaniyat va san’at orqali ham namoyon bo‘ladi. San’at asarlari inson ruhiyatiga ta’sir qilib, uning ma’naviy dunyosini boyitadi. Milliy an’analar va urf-odatlar esa jamiyatning o‘ziga xosligini saqlab qolishda muhim rol o‘ynaydi.

Alisher Navoiy o‘z asarlarida insoniy fazilatlar, mehr-oqibat va adolatni ulug‘lab, ma’naviyatning yuksak namunalarini yaratgan⁵.

Muallif fikricha, Navoiy merosi bugungi kunda ham yosh avlodni ma’naviy tarbiyalashda bebaho manba bo‘lib xizmat qiladi.

Oila esa ma’naviyatning shakllanishida eng muhim ijtimoiy institut hisoblanadi. Insonning dastlabki tarbiyasi aynan oilada shakllanadi. Ota-onaning ma’naviy darajasi farzand tarbiyasiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Imom G‘azzoliy tarbiya masalasida qalb pokligi va axloqiy kamolotga alohida urg‘u beradi⁶.

G‘azzoliyning ushbu qarashlari oila institutining ahamiyatini yanada chuqurroq anglash imkonini beradi.

Globalashuv jarayonida ma’naviyat masalasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Turli madaniyatlar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir kuchayib borayotgan bir paytda, milliy qadriyatlarni asrab qolish muhim vazifa hisoblanadi. Shu bilan birga, umuminsoniy qadriyatlarni ham qabul qilish zarur.

Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek, yangi jamiyatni barpo etishda ma’naviy yuksalish muhim omillardan biridir⁷.

Muallif fikricha, bu g‘oya zamonaviy O‘zbekiston taraqqiyotining asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralishi lozim.

Shunday qilib, ma’naviyat jamiyat hayotining barcha jabhalariga chuqur ta’sir ko‘rsatadi. U nafaqat shaxs kamolotining, balki butun jamiyat taraqqiyotining asosiy omili hisoblanadi. Ma’naviyatni rivojlantirish orqali barqaror va taraqqiy etgan jamiyatni barpo etish mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ma’naviyat ijtimoiy hayotning ajralmas qismi bo‘lib, uning barcha sohalariga bevosita va bilvosita ta’sir ko‘rsatadi. Ma’naviy qadriyatlarni rivojlantirish, ularni yosh avlod ongiga singdirish va zamonaviy sharoitda asrab-avaylash har bir jamiyatning ustuvor vazifasi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
2. Farobiy A.N. Fozil odamlar shahri.
3. Weber M. The Sociology of Religion.

4. Durkheim E. The Elementary Forms of Religious Life.
5. Alisher Navoiy. Mahbub ul-qulub.
6. G‘azzoliy. Ihyo ulum ad-din.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi.